

ZAKON O MIROVINSKOM I INVALIDSKOM OSIGURANJU

I TEMELJNE ODREDBE

Clanak 1.

Ovim se zakonom uređuje: sticanje, ostvarivanje i prestanak prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja, ko se smatra osiguranikom, mirovinski staz, osiguravanje sredstava za mirovinsko i invalidsko osiguranje i druga pitanja u svezi mirovinskog i invalidskog osiguranja. Po ovom zakonu obveznim mirovinskim i invalidskim osiguranjem osiguranicima se osiguravaju prava za slucaj invalidnosti, smrti i starosti. Na dragovoljno se mirovinsko i invalidsko osiguranje mogu osigurati osobe koje nisu obvezno osigurane.

Clanak 2.

Prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja su: pravo na starosnu mirovinu, pravo na invalidsku mirovinu, pravo na obiteljsku mirovinu , prava osiguranika sa promijenjenom radnom sposobnoscu.

Clanak 3.

Prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja su neotudjiva, osobna i materijalna i ne mogu se prenositi na druge osobe. Prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja ne mogu zastarjeti. Prava glede ovog zakona ne mogu se oduzeti, smanjiti ili ograniciti, izuzev slucajeva utvrdjenih ovim zakonom.

Clanak 4.

Sredstva za mirovinsko i invalidsko osiguranje, sukladno ovom zakonu, osiguravaju se iz doprinosa i drugih izvora.

Clanak 5.

Zateceni nosioci mirovinskog i invalidskog osiguranja na teritoriju Federacije Bosne i Hercegovine na dan stupanja na snagu ovog zakona (u daljnjem tekstu: nositelji osiguranja) nastaviti ce sa radom do donosenja zakona iz clanka 153. ovog zakona.

Clanak 6.

Nositeljem osiguranja iz clanka 5. ovog zakona upravlja Upravni odbor. Upravni odbor ima sedam clanova. Clanove Upravnog odbora imenuje Vlada Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vlada Federacije) u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Clanak 7.

Prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja ostvaruju se po propisima o općem upravnom postupku, ako ovim zakonom nije drukcije određeno.

II OSIGURANE OSOBE

1. Osiguranici

Članak 8.

Prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja obveznim mirovinskim i invalidskim osiguranjem osiguravaju i ostvaruju:

1. uposlenici na teritoriju Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija);
2. profesionalne vojne osobe koje imaju svojstvo vojne osobe prema propisima o vojnoj službi u Vojski Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vojska Federacije);
3. uposlenici tijela unutarnjih poslova;
4. uposlenici u sudskoj policiji i kazneno popravnim ustanovama;
5. izabrani ili imenovani nosioci javne ili druge društvene funkcije na teritoriju Federacije koji za taj rad primaju placu odnosno ostvaruju naknadu place za obavljanje te funkcije;
6. uposlenici koji su u radnom odnosu na teritoriju Federacije koji su upućeni na rad u inozemstvo, ako nisu obvezno osigurani po propisima države u koju su upućeni ili ako međunarodnim ugovorom o socijalnom osiguranju (u daljnjem tekstu: međunarodni ugovor) nije drukcije određeno;
7. državljani Bosne i Hercegovine Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: državljani Federacije) koji su zasnovali radni odnos kod organizacije koja obavlja djelatnost u inozemstvu;
8. izabrani ili imenovani nosioci javne ili druge društvene funkcije u tijelima Bosne i Hercegovine, ako zakonom Bosne i Hercegovine nije drukcije određeno.

Članak 9.

Obvezno su osigurani državljani Federacije koji su:

1. na teritoriju Federacije uposleni kod stranih ili međunarodnih organizacija i ustanova, konzularnih i diplomatskih zastupnistvima ili su u osobnoj službi stranih državljana, ako međunarodnim ugovorom nije drukcije određeno;
2. uposleni u inozemstvu, ako su bili neposredno pred odlazak u inozemstvo osigurani na teritoriju Federacije, odnosno ako su imali pred odlazak u inozemstvo prebivalis te na teritoriju Federacije i nisu obvezno osigurani kod inozemnog nosioca socijalnog osiguranja;
3. uposleni kod stranog poslodavca u državi u kojoj su obvezno osigurani, ali u kojoj prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja ne mogu da ostvaruju ili ih ne mogu koristiti van te države, pod uvjetom da su neposredno pred odlazak u inozemstvo imali prebivaliste na teritoriju Federacije i ako su državljani Federacije.

Članak 10.

Obvezno su osigurani strani drzavljan i osobe bez drzavljanstva koji su na teritoriju Federacije:

1. uposleni kod stranog poslodavca, ako medjunarodnim ugovorom nije drukcije uredjeno;
2. uposleni kod medjunarodnih organizacija i ustanova, stranih diplomatskih i konzularnih zastupnistava, ako je takvo osiguranje predvidjeno medjunarodnim ugovorom. Pod poslodavcem sukladno ovog zakona smatraju se pravne i fizicke osobe.

Clanak 11.

Obvezno se osiguravaju na teritoriju Federacije osobe: 1. koje obavljaju gospodarsku ili uslužnu djelatnost, a upisane su u odgovarajući registar; 2. koje, sukladno posebnim propisima, samostalno u vidu zanimanja obavljaju profesionalnu djelatnost, te vjerski djelatnici; 3. korisnici prava na odgovarajuće uposljavanje za vrijeme prekvalifikacije odnosno dokvalifikacije; 4. vrhunski sportisti, ako nisu osigurani po drugoj osnovi.

Clanak 12.

Obvezno se osiguravaju zemljodjelci i clanovi njihovog kucanstva i druge osobe koje se bave poljodjelstvenom djelatnoscu kao jedinim ili glavnim zanimanjem, koji su navrsili 15 godina zivota (u daljnjem tekstu: zemljodjelci). Smatra se da je poljodjelstvena djelatnost jedino ili glavno zanimanje sukladno ovog zakona ako zemljodjelac prosjecno mjesecno od te djelatnosti ostvaruje prihod najmanje u visini prosjecne mjesecne place u Federaciji u prethodnoj godini. Kao kucanstvo sukladno ovom zakonu smatra se zajednica zivota, privredjivanja i trosenja prihoda ostvarenih radom njihovih clanova. 2. Osigurane osobe

Clanak 13.

Osobe koje su bile osiguranici po cl. 8., 9. i 10. ovog zakona prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja ostvaruju u slucaju starosti i gubitka radne sposobnosti, po prestanku radnog odnosa:

1. dok primaju novcanu naknadu u svezi sa koristenjem prava na odgovarajuće uposljavanje, za vrijeme cekanja na uposljavanje i za vrijeme cekanja na prekvalifikaciju odnosno dokvalifikaciju;
2. privremeno neuposlene osobe koje su prijavljene nadležnoj ustanovi za uposljavanje Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: ustanova za uposljavanje), ako je odluka o prestanku njihovog radnog odnosa donesena u slucaju kada je proveden postupak za prestanak poduzeca i druge pravne osobe, pod uvjetom da su prije prestanka radnog odnosa bile osigurane neprekidno najmanje devet mjeseci ili sa prekidima 12 mjeseci u posljednjih 18 mjeseci. Ovo osiguranje traje najviše jednu godinu u svakom pojedinom slucaju prestanka radnog odnosa, ali najviše tri godine u toku radnog vijeka uposlenika. Pod poduzecem i drugom pravnom osobom glede ovog zakona podrazumijevaju se poduzeca, ustanove, drzavna tijela, banke i druge finansijske organizacije, zadruge i oblici saradnje i zajednickog poslovanja sa stranim osobama.

Clanak 14.

Mirovinskim i invalidskim osiguranjem osiguravaju se prava utvrđena ovim zakonom, svakom građaninu u slučaju gubitka radne sposobnosti, a u slučaju smrti članovima njegove obitelji pravo na obiteljsku mirovinu, ako je gubitak radne sposobnosti, odnosno smrt posljedica povrede na radu, odnosno profesionalne bolesti nastale za vrijeme: 1. rada u drugom poduzecu i u drugoj pravnoj osobi, glede propisa o radnim odnosima; 2. obavljanja obaveznog praktičnog rada učenika i studenata u toku sticanja naobrazbe i odgoja; 3. obavljanja poslova bez zasnivanja radnog odnosa (volonterski rad); 4. prekvalifikacija odnosno dokvalifikacija koju ustrojava ustanova za uposlavanje; 5. društveno ustrojenog omladinskog radnog angaziranja (oblici zadrugarstva učenika, studenata i neuposlone omladine); 6. obavljanja javnih radova; 7. ucestvovanja na ustrojenim sportskim takmicenjima; 8. obavljanja privremenih i povremenih poslova u smislu propisa o radu; 9. stručnog osposobljavanja za rad djece sa teskocama u razvoju; 10. izdržavanja kazne zatvora. Odredba stavka 1. točke 2. ovog clanka primjenjuje se i na drzavljane Federacije koji se, suglasno propisima, nalaze u inozemstvu radi ucenja, odnosno sticanja prakse, ako su prije odlaska u inozemstvo imali stalno boraviste na teritoriju Federacije. Odredba stavka 1. točka 2. ovog clanka primjenjuje se i na strane drzavljane koji se nalaze na ucenju, odnosno praksi na teritoriju Federacije, ako drzava ciji su oni drzavljani isto tako postupa sa drzavljanima Federacije, odnosno ako medjunarodnim ugovorom nije drukcije uređeno.

Clanak 15.

Osobe koje nisu osigurane po drugoj osnovi osigurane su za slučaj gubitka radne sposobnosti i smrti, kao posljedice povrede na radu, odnosno profesionalne bolesti, ako:

1. ucestvuju u akcijama spasavanja ili obrane od elementarnih nepogoda ili nesreca;
2. ucestvuju u društveno ustrojenim radnim akcijama u Federaciji pri obnovi i izgradnji zemlje;
3. obavljaju poslove vojne ili odgovarajuće civilne zastite ili ako se obucavaju za vrsenje ovih poslova;
4. izvrsavaju naloge Vojske Federacije, odnosno Ministarstva unutarnjih poslova, kao i osoba rezervnog sastava tih organa;
5. obavljaju javne i druge društvene funkcije ili gradjanske duznosti na poziv drzavnih ili drugih ovlastenih tijela;
6. kao clanovi operativnih sastava dragovoljnih vatrogasnih organizacija vrse poslove gasenja pozara i zastite od drugih nesreca;
7. kao clanovi gorske sluzbe spasavanja, odnosno ronoci, kada ucestvuju u otklanjanju neposredne opasnosti po zivot i zdravlje ljudi, odnosno imovine ili kad ucestvuju u spasavanju ljudi, odnosno imovine.

Clanak 16.

Osobama iz cl. 14. i 15. ovog zakona osigurava se sticanje i korištenje prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja, pod uvjetima i na nacin kojim se osigurava sticanje i korištenje tih prava uposlenicima, ako ovim zakonom nije drukcije uređeno.

Clanak 17.

Drzavljeni Federacije koji nisu obuhvaceni obveznim mirovinskim i invalidskim osiguranjem mogu sebi i clanovima svoje obitelji dragovoljnim osiguranjem osigurati prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja, pod uvjetima i u obimu utvrdjenom ovim zakonom. Drzavljeni Federacije uposleni u drzavi sa kojom nije zakljuc en medjunarodni ugovor mogu se dragovoljno osigurati na mirovinsko i invalidsko osiguranje, sukladno ovom zakonu.

Clanak 18.

Na dragovoljno se osiguranje moze osigurati osoba koja je navrsila 15 godina zivota i koja ima opcu zdravstvenu sposobnost. Osoba koja se nalazi na redovnom skolovanju ili odsluzenju vojnog roka ne moze se osigurati na dragovoljno osiguranje.

Clanak 19.

Osobe iz clanka 17. ovog zakona i osobe kojima je prestalo svojstvo osiguranika ne mogu ostvarivati prava po osnovi promijenjene radne sposobnosti.

Clanak 20.

Invalidnost, kao osnov za sticanje prava osiguranika u dragovoljnom osiguranju, postoji kad kod osiguranika uslijed bolesti ili povrede van rada nastupi potpuna nesposobnost za rad i privredjivanje.

III STICANJE I OSTVARIVANJE PRAVA IZ MIROVINSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA

Clanak 21. Prava se iz mirovinskog i invalidskog osiguranja sticu za slucaj: starosti, invalidnosti, smrti. 1. Invalidnost

Clanak 22.

Invalidnost, glede ovog zakona, postoji kada osiguranik, zbog trajnih promjena u zdravstvenom stanju prouzrokovanih povredom na radu, profesionalnom bolescu, povredom van rada ili bolescu koje se ne mogu otkloniti lijecenjem ili mjerama medicinske rehabilitacije, postane potpuno nesposoban za obavljanje poslova radnog mjesta na koje je bio rasporedjen i koje je obavljao prije nastanka invalidnosti. Kod osiguranika iz stavka 1. ovog clanka, postoji promijenjena radna sposobnost kada moze da radi puno radno vrijeme na drugim poslovima koji odgovoraju njegovim tjelesnim i psihofizic kim sposobnostima sa ili bez prekvalifikacije odnosno dokvalifikacije. Gubitak radne sposobnosti kod osiguranika iz stavka 1. ovog clanka glede ovog zakona, postoji kada ne moze da obavlja poslove iz stavka 2. ovog clanka.

Clanak 23.

Povredom na radu, glede ovog zakona, smatra se povreda osiguranika prouzrokovana neposrednim i kratkotrajnim mehanic kim, fizikalnim ili kemijskim djelovanjem, kao i povreda prouzrokovana naglim promjenama polozaia tijela, iznenadnim opterecenjem tijela ili drugim promjenama fizioloskog stanja organizma, ako je takva povreda uzrocno vezana za vrsenje poslova svog radnog mjesta. Povredom na radu smatra se i povreda prouzrokovana na nacin iz stavka 1. ovog clanka koju osiguranik pretrpi na redovnom putu od stana do mjesta rada ili obratno, na putu poduzetom radi izvrsavanja poslova i na putu poduzetom radi stupanja na rad. Povredom na radu smatra se i bolest osiguranika koja je nastala izravno i kao iskljuciva posljedica nekog nesretnog slucaja ili vise sile za vrijeme obavljanja poslova svog radnog mjesta ili u svezi njih. Povredom na radu smatra se i povreda koju osiguranik pretrpi u obavljanju poslova iz cl. 14. i 15. ovog zakona.

Clanak 24.

Povredom na radu, glede ovog zakona, smatra se i povreda koju osiguranik pretrpi na nacin iz clanka 23. stavak 1. ovog zakona:

1. u svezi sa koristenjem prava iz zdravstvene zastite;
2. u svezi koristenja prava na prekvalifikaciju odnosno dokvalifikaciju po ovom zakonu;
3. na drugom poslu koji vrsi u interesu poduzeca i druge pravne osobe u kome se nalazi u radnom odnosu;
4. prilikom ucestvovanja u organiziranim sportskim takmicenjima koje organiziraju nadlezna tijela;
5. na putu od mjesta rada do mjesta stanovanja. Povredom na radu, glede ovog zakona, smatra se i povreda zemljodjelca prouzrokovana neposrednim i kratkotrajnim mehanic kim, fizikalnim ili kemijskim djelovanjem, kao i povreda prouzrokovana naglim promjenama fizioloskog stanja organizma, ako je takva povreda uzrocno vezana za obavljanje poslova u poljodjelstvenoj djelatnosti. Povredom na radu, glede ovog zakona, smatra se i povreda osiguranika koju je pretrpio prilikom obavljanja poslova u vri jeme koje mu se na osnovu clanka 94. ovog zakona priznaje kao poseban staz. Nositelj osiguranja ucestvuje u utvrdjivanju povrede na radu u poduzecu i drugoj pravnoj osobi, kod poslodavca i zemljodjelca.

Clanak 25.

Profesionalna bolest, glede ovog zakona, jeste odredjena bolest prouzrokovana duzim izravnim uticajem procesa i uvjeta rada na poslovima koje je osiguranik obavljao na svom radnom mjestu. Profesionalne bolesti i radna mjesta na kojima se te bolesti pojavljuju, kao i uvjeti pod kojima se smatraju profesionalnim bolestima, utvrdjuju nositelji osiguranja, po prethodno pribavljenom misljenju odgovarajucih strucnih i naucnih organizacija, uz suglasnost Federalnog ministarstva za socijalnu politiku, raseljene osobe i izbjeglice (u daljnjem tekstu: Ministarstvo). Propisi iz stavka 2. ovog clanka donijet ce se najkasnije u roku od sest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Clanak 26.

Invalid rada, glede ovog zakona, jeste osiguranik koji po osnovi invalidnosti ostvaruje prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja.

Clanak 27.

Osiguranici kod kojih nastane invalidnost, zavisno od promijenjene radne sposobnosti, razvrstavaju se u dvije kategorije invalidnosti: u I kategoriju invalidnosti razvrstavaju se osiguranici kod kojih nastane gubitak radne sposobnosti, u II kategoriju invalidnosti razvrstavaju se osiguranici sa promijenjenom radnom sposobnoscu.

Clanak 28.

Svojim radnim mjestom, glede ovog zakona, smatra se radno mjesto na kome je osiguranik radio prije nastanka invalidnosti. Drugim se odgovarajucim radnim mjestom, odnosno odgovarajucim uposlenjem, smatra radno mjesto koje odgovara tjelesnim i psihofizickim sposobnostima osiguranika na kome osiguranik sa radnim naporom koji ne pogorsava njegovo zdravstveno stanje moze da radi puno radno vrijeme, prema promijenjenoj radnoj sposobnosti.

Clanak 29.

Invalidnost, kao osnov za sticanje prava osiguranika iz clanka 11. toc. 1. i 2., glede ovog zakona, postoji kada kod osiguranika, zbog trajnih promjena u zdravstvenom stanju prouzrokovanih povredom na radu, profesionalnom bolescu, povredom van rada ili bolescu, koje se ne mogu otkloniti lijecenjem ili mjerama medicinske rehabilitacije, nastane promjena ili gubitak radne sposobnosti za obavljanje djelatnosti po osnovi koje je osiguran neposredno prije nastanka invalidnosti, odnosno prije prestanka posljednjeg osiguranja, odnosno koji odgovaraju stupnju njegove strucne spreme. Invalidnost, kao temelj za sticanje prava zemljodjelca, glede ovog zakona, postoji kad kod osiguranika, na nacin iz stavka 1. ovog clanka, nastane gubitak radne sposobnosti za obavljanje poslova u poljodjelstvenoj djelatnosti. Invalidnost kao temelj za sticanje prava osoba iz cl. 14. i 15. ovog zakona postoji kad kod osobe, na nacin iz stavka 1. ovog clanka, nastane promjena ili gubitak radne sposobnosti za poslove za koje je osposobljena ili je njezino osposobljavanje bilo u toku izravno prije nastanka invalidnosti. 2. Starosna mirovina

Clanak 30.

Osiguranik stice pravo na starosnu mirovinu kad navrsi 65 godina zivota i najmjanje 20 godina mirovinskog staza. Osiguranik stice pravo na starosnu mirovinu kada navrsi 40 godina mirovinskog staza, bez obzira na godine zivota.

Clanak 31.

Osiguraniku kome se, glede ovog zakona, staz osiguranja racuna s uvecanim trajanjem, starosna granica za sticanje prava na mirovinu smanjuje se razmjerno stupnju uvecanja staza.

Clanak 32.

Starosna se mirovina utvrđuje od mjesečnog prosjeka placa koje je osiguranik ostvario u bilo kojih uzastopnih 15 godina osiguranja koje su za osiguranika najpovoljnije, počev od 1. siječnja 1966. godine, a ako nema tih podataka, uzimaju se podaci od 1. siječnja 1970. godine (u daljnjem tekstu: mirovinska osnovica). Kao godina osiguranja iz koje se uzima placa za utvrđivanje mirovinske osnovice uzima se kalendarska godina u kojoj je osiguranik ostvario placu, odnosno naknadu place za najmanje šest mjeseci staza osiguranja. Placa, odnosno naknada place ostvarena u godini u kojoj osiguranik ostvaruje pravo na starosnu mirovinu, ne uzima se za utvrđivanje mirovinske osnovice. Kada se starosna mirovina ostvaruje sa stazom osiguranja kracim od 15 godina, mirovinska osnovica se utvrđuje na temelju prosječne place ostvarene za vrijeme ukupnog staza osiguranja.

Clanak 33.

Za utvrđivanje mirovinske osnovice iz clanka 32. ovog zakona uzimaju se neto place (u daljnjem tekstu: place) i novčane naknade koje je osiguranik ostvario, odnosno neto osnovice osiguranja za mirovinsko i invalidsko osiguranje (u daljnjem tekstu: osnovice osiguranja).

Clanak 34.

Za utvrđivanje mirovinske osnovice uzima se prosječna mjesečna placa koju je osiguranik ostvario u punom radnom vremenu. Placa koja je ostvarena radom u vremenu duljem ili kracem od punog radnog vremena preračunava se na prosječni mjesečni iznos koji odgovara placi za puno radno vrijeme. Osiguraniku koji je u kalendarskoj godini bio istovremeno u dva ili više radnih odnosa placa se racuna tako sto se uzima ukupna ostvarena placa i sati provedeni na radu u svim radnim odnosima do punog radnog vremena. Placa ostvarena radom u vremenu duljem od punog radnog vremena uzima se za utvrđivanje mirovinske osnovice samo ako je takav rad imao karakter rada duljeg od punog radnog vremena glede propisa o radu.

Clanak 35.

Za vrijeme za koje je osiguranik ostvario naknadu place prema propisima o zdravstvenom osiguranju, za utvrđivanje se mirovinske osnovice uzima iznos prosječne mjesečne place osiguranika koji se utvrđuje na temelju place ostvarene u kalendarskoj godini koja prethodi godini u kojoj je nastala privremena spriječenost za rad, preračunate koeficijentom za valorizaciju utvrđenim za tu godinu, sukladno clanku 45. ovoga zakona.

Clanak 36.

U prosječan mjesečni iznos plaće za utvrđivanje mirovinske osnovice uzima se osnovica za određivanje naknade, odnosno uzimaju se naknade koje ostvaruje invalid rada sa promijenjenom radnom sposobnošću sa pravom na raspoređivanje odnosno uposlenje na odgovarajuće radno mjesto, kao i pravom na prekvalifikaciju odnosno dokvalifikaciju. Kad se u obračunskom razdoblju za utvrđivanje mirovinske osnovice nalaze i periodi u kojima su ostvarene naknade plaće iz članka 75. toč. 1. do 3. ovog zakona, za utvrđivanje mirovinske osnovice uzimaju se osnovi od kojih su utvrđene visine ovih naknada. Ovi osnovi preračunavaju se koeficijentom za valorizaciju utvrđenim za godinu iz koje je uzeta plaća za utvrđivanje tih osnovica, sukladno članku 45. ovog zakona. Kada se u obračunskom razdoblju za utvrđivanje mirovinske osnovice nalaze i periodi u kojima su ostvarene naknade plaća iz članka 75. točka 4. ovoga zakona, za utvrđivanje mirovinske osnovice uzima se iznos tih naknada preračunatih koeficijentom za valorizaciju iz godine u kojoj su te naknade ostvarene. Ako se ove naknade umanjuju za vrijeme privremene spriječenosti za rad, za utvrđivanje mirovinske osnovice naknade se uzimaju u punom iznosu.

Članak 37.

Za utvrđivanje mirovinske osnovice za osiguranike: 1. iz članka 8. i članka 10. stavak 1. točka 1. uzima se plaća ostvarena iz radnog odnosa. 2. iz članka 8. točka 5. ovog zakona uzima se plaća odnosno naknada za obavljanje te funkcije.

Članak 38.

Za utvrđivanje mirovinske osnovice za osiguranike: 1. iz članka 8. toč. 6. i 7. ovog zakona uzima se plaća, koju bi za istu vrstu posla ostvario u Federaciji; 2. iz čl. 9. i 10. ovog zakona uzima se osnovica osiguranja koja je služila kao osnovica za plaćanje doprinosa za mirovinsko i invalidsko osiguranje; 3. iz članka 11. stavak 1. toč. 1. i 2. ovog zakona uzima se plaća osiguranika, najmanje u visini prosječne plaće u Federaciji na temelju podataka Federalnog zavoda za statistiku (u daljnjem tekstu: Zavod); 4. iz članka 11. točka 3. ovog zakona uzima se osnovica od koje je određena naknada koju osiguranik prima za vrijeme prekvalifikacije odnosno dokvalifikacije radi odgovarajućeg uposljavanja; 5. iz članka 11. točka 4. ovog zakona uzimaju se primanja vrhunskih sportista, najmanje u visini prosječne plaće u Federaciji; 6. iz članka 12. ovog zakona uzima se osnovica na koju je zemljodjelac osiguran.

Članak 39.

Za utvrđivanje mirovinske osnovice uzima se i plaća ostvarena na temelju inovacija, racionalizacija i drugih vidova stvaralastva u radu. Prilikom utvrđivanja mirovinske osnovice uzima se ukupan iznos plaće ostvarene sukladno stavku 1. ovog članka, kao da je ostvarena u godini u kojoj je isplaćena.

Članak 40.

Osigurancima, koji ostvaruju pravo na mirovinu na temelju međunarodnih ugovora periodi provedeni u osiguranju kod inozemnog nosioca osiguranja ne uzimaju se za utvrđivanje mirovinske osnovice, sukladno ovom zakonu.

Clanak 41.

Osigurancima iz clanka 13. ovog zakona, za vrijeme cekanja na uposlenje, za utvrđivanje mirovinske osnovice uzima se osnovica na koju je placen doprinos za mirovinsko i invalidsko osiguranje. Za utvrđivanje mirovinske osnovice za osiguranike iz cl. 14. i 15. ovog zakona uzima se prosjecna placa u Federaciji na temelju podataka Zavoda (u daljnjem tekstu: prosjecna placa u Federaciji), a ako je to za osiguranika povoljnije, placa ili osnovica osiguranja na koju je placen doprinos prije sticanja svojstva osigurane osobe iz cl. 14. i 15. ovog zakona. Za osiguranike iz clanka 17. ovog zakona za utvrđivanje mirovinske osnovice, uzima se osnovica osiguranja na koju je obracunat i uplacen doprinos za mirovinsko i invalidsko osiguranje.

Clanak 42.

Za osiguranike koji nemaju placu ostvarenu poslije 1. siječnja 1966. godine, mirovinska osnovica utvrđuje se u procentu od osnovice koju predstavlja prosjecna placa u Federaciji u godini koja prethodi godini ostvarivanja prava i iznosi: 160% za osiguranike sa visokom strucnom spremom; 122% za osiguranike sa visom strucnom spremom i VK djelatnike; 95% za osiguranike sa srednjom strucnom spremom i KV djelatnike; 70% za osiguranike sa nizom strucnom spremom i PK i NK djelatnike. Pod strucnom spremom iz stavka 1. ovog clanka podrazumijeva se strucna sprema koju je osiguranik imao u momentu prestanka osiguranja.

Clanak 43.

Za utvrđivanje mirovinske osnovice ne uzimaju se sljedeća primanja: nagrade na temelju posebnog priznanja ili bilo kakve jednokratne nagrade, naknade i sl., primanja koja predstavljaju naknadu troskova (dnevnice, terenski dodatak, dodatak za odvojeni zivot od obitelji, naknade za korištenje putnickog automobila i sl.), primanja iz sredstava zajednicke potrosnje koja koriste uposlenici poduzeca i druge pravne osobe (za godisnji odmor i rekreaciju, za ishranu, prilikom odlaska iz poduzeca i druge pravne osobe, umirovljenja, jubilarnih proslava, za ispunjavanje odredjenog staza i sl.).

Clanak 44.

Kao godina se osiguranja iz koje se uzima placa i ostala primanja za utvrđivanje mirovinske osnovice racuna svaka kalendarska godina u kojoj je osiguranik ostvario placu, odnosno naknadu place za najmanje sest mjeseci rada u punom radnom vremenu. Ako osiguranik nije ostvario placu, odnosno naknadu place za potreban broj mjeseci iz stavka 1. ovog clanka, period za koji se placa uzima za utvrđivanje mirovinske osnovice pomjera se unazad za jednu ili vise kalendarskih godina, dok se ne dobije obracunski period koji se uzima za utvrđivanje mirovinske osnovice glede ovog

zakona. Place za svaku godinu uzimaju se u cijelosti za utvrđivanje mirovinske osnovice.

Clanak 45.

Place iz ranijih godina valoriziraju se prema kretanju prosjeka placa svih uposlenih na teritoriju Federacije. Valorizacija place iz ranijih godina, prema kojima se glede clanka 32. ovog zakona utvrđuje mirovina, vrši se prema prosjeku placa u posljednjoj kalendarskoj godini koja prethodi godini u kojoj osiguranik ostvaruje pravo na mirovinu, odnosno prema kretanju mirovine u godinama u kojima nije izvršeno u potpunosti uskladjivanje mirovina prema kretanju placa svih uposlenih. Koeficijente za valorizaciju placa iz ranijih godina utvrđuje Fond, svake godine jedinstveno za sve place na temelju statističkih podataka o kretanju placa svih uposlenih na teritoriju Federacije.

Clanak 46.

Koeficijenti valorizacije izražavaju se cijelim brojevima, sa tri decimale. Koeficijenti valorizacije za svaku godinu jedinstveni su za sve place, bez obzira na njihovu visinu. Priopćenje o koeficijentu valorizacije objavljuje se u "Službenim novinama Federacije BiH".

Clanak 47.

Mirovinska osnovica utvrđuje se tako što se place iz perioda iz kojeg se place uzimaju za utvrđivanje mirovinske osnovice, valorizirane sukladno clanku 45. ovog zakona, zbrajaju sa placama iz godine za koju je utvrđeno da se uzimaju u nominalnom iznosu i dijele sa ukupnim brojem sati iz perioda iz kojeg se place uzimaju za utvrđivanje mirovinske osnovice u kojoj su place ostvarene, pa tako dobijeni iznos, koji predstavlja prosjecni novčani izraz vrijednosti jednog radnog sata u obracunskom periodu, množi sa brojem sati prosjecnog mjesecnog punog radnog vremena. Ukupna placa ostvarena radom u punom, kracem od punog i duzem od punog radnog vremena u jednoj godini preračunava se radi utvrđivanja mirovinske osnovice na iznos koji odgovara placi za puno radno vrijeme. Kao puno radno vrijeme uzima se broj sati rada tjedno ili u duzem razdoblju, glede propisima o radu. U ukupan broj sati za koje je ostvarena ukupna placa uzimaju se u obzir i sati za koje je osiguranik primao novčanu naknadu po propisima o radnim odnosima, zdravstvenom i mirovinskom i invalidskom osiguranju i drugim propisima po kojima se isplacuje naknada place. Prosjecno mjesечно puno radno vrijeme u periodu iz kojeg se place uzimaju za utvrđivanje mirovinske osnovice utvrđuje se na taj način da se zbrajaju svi sati mjesecnog punog radnog vremena, utvrđenog propisom ili opcim aktom poduzeca ili druge pravne osobe za poslove koje je osiguranik obavljao i taj zbir podijeli sa brojem mjeseci iz kojih se place uzimaju za utvrđivanje mirovinske osnovice.

Clanak 48.

Ako nositelj osiguranja, odnosno osiguranik ne raspolaže podacima o placi za utvrđivanje mirovinske osnovice sukladno clanku 32. ovog zakona, za godine za koje se ne raspolaže podacima o placi osiguranika kao placa uzima se iznos prosječne place u Federaciji za te godine uvećan, odnosno umanjen za onoliko koliko je placa osiguranika bila prosječno veća odnosno manja od prosječne place u Federaciji u godinama za koje se raspolaže podacima o placi osiguranika. Smatra se da nositelj osiguranja, odnosno osiguranik ne raspolaže podacima o placi u smislu stavka 1. ovog clanka ako ne raspolaže podacima o placi utvrđenim u clanku 32. ovog zakona, osim ako se radi o invalidskoj mirovini koja se stice sa stazom osiguranja manjim od staza osiguranja utvrđenog u clanku 32. ovog zakona.

Clanak 49.

Osigurancima se koji su sami obveznici plaćanja doprinosa za mirovinsko i invalidsko osiguranje, za utvrđivanje mirovinske osnovice uzimaju osnovice koje služe za obračunavanje i plaćanje doprinosa za mirovinsko i invalidsko osiguranje.

Clanak 50.

Starosne se mirovine utvrđuju u procentu od mirovinske osnovice prema duljini mirovinskog staza i iznosi za 20 godina 45% od mirovinske osnovice, a za svaku dalju navršenu godinu povećava se za 2% od mirovinske osnovice, s tim da ne može iznositi više od 85% od mirovinske osnovice. Starosna se mirovina u godini u kojoj osiguranik ostvaruje pravo na mirovinu prethodno uskladjuje od 1. siječnja, a prema kretanju place u prosincu prethodne godine u odnosu na cijelu prethodnu godinu. U godinama u kojima nije izvršeno uskladjivanje mirovine sa punim rastom placa, uskladjivanje se vrši procentom koji se dobije kada se prosječna mirovina iz prosinca prethodne godine stavi u odnos sa prosječnom mirovinom iz cijele prethodne godine. Starosna mirovina sa svim dodacima kod određivanja ne može iznositi više od iznosa prosječne place isplaćene u prosincu prethodne godine, uvećane dva puta, uskladjene za procenat porasta mirovina u godini u kojoj se određuje starosna mirovina. 3. Uskladjivanje mirovina

Clanak 51.

Starosna se mirovina uskladjuje sa procentom do rasta prosječnih placa na teritoriju Federacije u godini u kojoj se vrši uskladjivanje ove mirovine na temelju podataka Zavoda, sukladno raspoloživim sredstvima nositelj osiguranja. Mogućnost uskladjivanja mirovina obvezno se razmatra svaka tri mjeseca, a kada se steknu uvjeti iz stavka 1. ovog clanka mirovina se obvezno uskladjuje. Konačno uskladjivanje mirovina za prethodnu godinu vrši se istovremeno sa usvajanjem godišnjeg obračuna nositelj osiguranja za tu godinu. Procenat konačnog uskladjivanja mirovina zavisi od raspoloživih sredstava u godišnjem obračunu nositelja osiguranja. 4. Invalidska mirovina

Clanak 52.

Osiguranik kod koga je utvrđena I kategorija invalidnosti stice pravo na invalidsku mirovinu: ako je invalidnost prouzrokovana povredom na radu ili profesionalnom bolešću, bez obzira na dužinu mirovinskog staza; ako je invalidnost prouzrokovana povredom van rada ili bolešću, pod uvjetom da je prije nastanka invalidnosti imao navršen mirovinski staz koji mu pokriva najmanje jednu trećinu razdoblja od navršenih najmanje 20 godina života do dana nastanka invalidnosti (u daljnjem tekstu: radni vijek), računajući radni vijek na pune godine.

Članak 53.

Osiguranik kod koga je utvrđena I kategorija invalidnosti do navršene 30. godine života stice pravo na invalidsku mirovinu ako je invalidnost prouzrokovana povredom van rada ili bolešću, pod uvjetom da prije nastanka invalidnosti ima navršen mirovinski staz koji mu pokriva najmanje jednu trećinu radnog vijeka, ali najmanje jednu godinu osiguranja. Osiguraniku iz stavka 1. ovog članka koji je bio na redovnom školovanju i takvim školovanjem stekao visu ili visoku stručnu spremu radni vijek se računa od 22 godine života, ako je završio visu stručnu spremu, odnosno 25 godina ako je stekao visoku stručnu spremu. Kada se invalidska mirovina određuje od plaće ostvarene u godini u kojoj je nastala invalidnost, mirovina se prethodno uskladjuje, počev od dana sticanja prava prema kretanju plaća u posljednjem mjesecu iz perioda iz koga su plaće uzete za utvrđivanje mirovinske osnovice glede cijelog perioda iz koga su plaće uzete za utvrđivanje mirovinske osnovice.

Članak 54.

Invalidska mirovina se utvrđuje od mirovinske osnovice koja se utvrđuje na način predviđen u čl. 32. do 49. ovoga zakona. Kada se invalidska mirovina stice sa stazom osiguranja kraćom od 15 godina, mirovinska se osnovica utvrđuje na temelju prosječne plaće ostvarene za vrijeme ukupnog trajanja osiguranja. Kada se invalidska mirovina stice sa stazom osiguranja kraćom od 15 godina, za utvrđivanje mirovinske osnovice ne uzima se plaća ostvarena u godini u kojoj se ostvaruje pravo na invalidsku mirovinu. Izuzetno od stavka 3. ovog članka, plaća ostvarena u godini u kojoj se ostvaruje pravo na invalidsku mirovinu uzima se za utvrđivanje mirovinske osnovice kada se invalidska mirovina stice samo na temelju staza osiguranja ostvarenog u toj godini. Kada se invalidska mirovina ostvaruje sa stazom osiguranja ostvarenim u godini koja prethodi godini ostvarivanja prava i u godini ostvarivanja prava, za utvrđivanje mirovinske osnovice uzima se plaća ostvarena u godini koja prethodi godini u kojoj se ostvaruje pravo, bez obzira na to da li je osiguranik u toj godini ostvario plaću, odnosno naknadu plaće za najmanje šest mjeseci staza osiguranja.

Članak 55.

Invalidska se mirovina u slučaju invalidnosti prouzrokovane povredom na radu ili profesionalnom bolešću određuje u visini od 85% od mirovinske osnovice. Invalidska se mirovina u slučaju invalidnosti prouzrokovane bolešću ili povredom van rada određuje od mirovinske osnovice zavisno od dužine mirovinskog staza i pokrivenosti radnog

vijeka mirovinskim stazom. Visina invalidske mirovine ne može biti manja od visine starosne mirovine za jednaki mirovinski staz.

Clanak 56.

Invalidska se mirovina u slučaju invalidnosti prouzrokovane bolešću ili povredom van rada određuje u procentu od mirovinske osnovice, zavisno od duljine mirovinskog staza i pokrivenosti radnog vijeka mirovinskim stazom i iznosi:

Navršeni mirovinski sta - godina	Pokrivenost radnog vijeka mirovinskim stazom 3/4 i više	Pokrivenost radnog vijeka mirovinskim stazom manje od 3/4
do 20	60	57
21	61,67	58,87
22	63,34	60,74
23	65,01	62,61
24	66,68	64,48
25	68,35	66,35
26	70,02	68,22
27	71,69	70,09
28	73,36	71,96
29	75,03	73,83
30	76,70	75,70
31	78,37	77,57
32	80,04	79,44
33	81,71	81,31
34	83,38	83,18
35 i više	85	85

Invalidska mirovina ne može biti veća od 85% od mirovinske osnovice.

Clanak 57.

Kod određivanja visine invalidske mirovine iz članka 56. ovog zakona osiguraniku koji je bio na redovnom školovanju i takvim školovanjem stekao visu ili visoku spremu radni vijek racuna se od navrsene 22 (visa sprema), odnosno 25 (visoka sprema) godine zivota, pa do nastanka invalidnosti. Kod određivanja visine invalidske mirovine osiguraniku koji je poslije navrsene 20. godine zivota bio na odsluzenju odnosno dosluzenju vojnog roka to vrijeme ne racuna se u radni vijek.

Clanak 58.

Osiguraniku kod koga je invalidnost prouzrokovana djelomicno povredom na radu ili profesionalnom bolešću, a djelomicno bolešću ili povredom van rada invalidska mirovina određuje se kao jedna mirovina, koja se sastoji od srazmjernog dijela invalidske mirovine obracunate za slučaj povrede na radu ili profesionalne bolesti i od srazmjernog dijela invalidske mirovine obracunate za slučaj bolesti ili povrede van rada, tako što se prethodno odredi iznos invalidske mirovine koja bi pripadala da je ukupna invalidnost prouzrokovana povredom na radu ili profesionalnom bolešću i iznos invalidske mirovine koja bi pripadala da je ukupna invalidnost prouzrokovana bolešću ili povredom van rada. Od svakog tako obracunatog iznosa uzima se dio u procentu koji

odgovara uticaju pojedinih uzroka invalidnosti na ukupnu invalidnost. Zbir tako dobivenih iznosa čini invalidsku mirovinu, koja ne može iznositi više od 85 % od mirovinske osnovice.

Članak 59.

Osobama iz čl. 14. i 15. ovog zakona pripada invalidska mirovina u visini najviše mirovine utvrđene ovim zakonom. Osobama iz stavka 1. ovog članka koje su istovremeno osigurane po drugom temelju kao temelj za određivanje invalidske mirovine uzima se plaća, odnosno osnovica za plaćanje doprinosa za mirovinsko i invalidsko osiguranje prije dobivanja svojstva osigurane osobe iz čl. 14. i 15. ovog zakona, ako je to za nju povoljnije. 5. Obiteljska mirovina

Članak 60.

Obiteljsku mirovinu mogu ostvariti članovi obitelji :

1. braćni drug;
2. djeca (rođena u braku, van braka, usvojena, pastorcad koju je osiguranik izdržavao, unučad i druga djeca bez roditelja koju je osiguranik izdržavao do svoje smrti); Obiteljsku mirovinu može ostvariti i braćni drug iz razvedenog braka, ako mu je sudskom odlukom utvrđeno pravo na izdržavanje.

Članak 61.

Članovi obitelji stiču pravo na obiteljsku mirovinu, ako je umrli osiguranik ispunjavao jedan od uvjeta:

1. ispunio uvjete za starosnu mirovinu;
2. po osnovi ostvarenog staza stekao uvjete za invalidsku mirovinu;
3. bio korisnik starosne ili invalidske mirovine. Ako je smrt osiguranika nastala kao posljedica povrede na radu ili profesionalne bolesti, članovi obitelji stiču pravo na obiteljsku mirovinu bez obzira na duljinu mirovinskog staza osiguranika.

Članak 62.

Udovica stiče pravo na obiteljsku mirovinu, ako ispunjava jedan od uvjeta:

1. ako je do smrti braćnog druga navršila 45 godina života;
2. ako je do smrti braćnog druga ili u roku od jedne godine od dana smrti braćnog druga postala potpuno nesposobna za privredjivanje;
3. ako je poslije smrti braćnog druga ostalo jedno ili više djece koja imaju pravo na obiteljsku mirovinu po tom braćnom drugu, a udovica vrši roditeljske dužnosti prema toj djeci. Udovica koja u toku trajanja prava po tom temelju postane potpuno nesposobna za privredjivanje zadržava pravo na obiteljsku mirovinu, dok postoji takva nesposobnost. Udovica koja u toku trajanja prava na obiteljsku mirovinu stecenog pod uvjetima iz stavka 1. toč. 2. i 3. ovog članka navršila 45 godina života zadržava trajno pravo na obiteljsku mirovinu.

Članak 63.

Pravo na obiteljsku mirovinu ima udovica i kad je dijete osiguranika rodjeno 300 dana poslije njegove smrti, s tim sto ovo pravo pripada od dana smrti osiguranika.

Clanak 64.

Udovac stice pravo na obiteljsku mirovinu, ako ispunjava jedan od uvjeta:
1. ako je do smrti bracnog druga navrsio 60 godina zivota;
2. ako je do smrti bracnog druga ili u roku od jedne godine od dana smrti bracnog druga postao potpuno nesposoban za privredjivanje;
3. ako je poslije smrti bracnog druga ostalo jedno ili vise djece koja imaju pravo na obiteljsku mirovinu po tom bracnom drugu, a udovac vrshi roditeljske duznosti prema toj djeci. Udovac koji u toku trajanja prava na obiteljsku mirovinu po tom temelju postane potpuno nesposoban za privredjivanje zadrzava pravo na obiteljsku mirovinu dok postoji takva nesposobnost. Udovac koji u toku trajanja prava na obiteljsku mirovinu stecenog pod uvjetima iz stavka 1. toc. 2. i 3. ovog clanka navsi 60 godina zivota zadrzava trajno pravo na obiteljsku mirovinu.

Clanak 65.

Dijete stice pravo na obiteljsku mirovinu i moze to pravo koristiti do navrsenih 15 godina zivota. Dijete starije od 15 godina zivota zadrzava, odnosno stice pravo na obiteljsku mirovinu ako je na redovnom skolovanju. Pravo na obiteljsku mirovinu pripada za vrijeme trajanja redovnog skolovanja, a najkasnije do navrsenih 25 godina zivota. Ako je redovno skolovanje prekinuto zbog ucesca u obrani Bosne i Hercegovine, pravo na obiteljsku mirovinu moze se steci odnosno koristiti i nakon godina iz stavka 2. ovog clanka onoliko vremena koliko je dijete zbog ucesca u obrani Bosne i Hercegovine izgubilo na redovnom skolovanju. Ne smatra se redovnim skolovanjem ako dijete nastavi skolovanje u skoli istog ranga koju je vec zavrсило.

Clanak 66.

Dijete koje postane potpuno nesposobno za samostalan zivot i rad do navrsenih godina zivota do kojih se djeci osigurava pravo na obiteljsku mirovinu ima pravo na obiteljsku mirovinu za sve vrijeme dok takva nesposobnost traje. Dijete, kod koga nastane potpuna i trajna nesposobnost za samostalan zivot i rad poslije navrsenja godina zivota do kojih se djeci osigurava pravo na obiteljsku mirovinu, a prije smrti osiguranika, stice pravo na obiteljsku mirovinu, ako ga je osiguranik izdrzavao do svoje smrti.

Clanak 67.

Clanovi obitelji korisnika starosne ili invalidske mirovine sticu pravo na obiteljsku mirovinu pod uvjetima kao i clanovi obitelji osiguranika.

Clanak 68.

Clanovi obitelji stranog drzavljanina osiguranika, odnosno korisnika starosne ili invalidske mirovine koji stalno borave u inozemstvu, mogu steci pravo na obiteljsku mirovinu po ovom zakonu, ako drzava u kojoj oni stalno borave priznaje to pravo drzavljanima Federacije, odnosno ako medjunarodnim ugovorom nije drukcije odredjeno.

Clanak 69.

Obiteljska mirovina se odredjuje od starosne ili invalidske mirovine koja bi osiguraniku pripadala u momentu smrti, odnosno od mirovine koja je korisniku mirovine pripadala u momentu smrti. Visina obiteljske mirovine odredjuje se od iznosa mirovine iz stavka 1. ovog clanka, zavisno od broja clanova obitelji koji imaju pravo na tu mirovinu i iznosi: za jednog clana 70%, za dva clana 80%, za tri clana 90%, za cetiri i vise clanova obitelji 100% od osnovice.

Clanak 70.

Ako pravo na obiteljsku mirovinu imaju razvedeni bracni drug i bracni drug iz novog braka osiguranika, odnosno korisnika mirovine, odredjuje se jedna obiteljska mirovina u visini koja pripada jednom clanu obitelji. Ta mirovina se dijeli na jednake dijelove. Ako nekom od korisnika obiteljske mirovine prestane pravo na mirovinu ili mu bude obustavljena isplata obiteljske mirovine, preostalim korisnicima mirovine odredjuje se novi iznos obiteljske mirovine. Ako neki od korisnika obiteljske mirovine zivi odvojeno, obiteljska mirovina dijeli se na jednake dijelove svim korisnicima obiteljske mirovine.

Clanak 71.

Odredbe ovog zakona o uskladjivanju starosne mirovine primjenjuju se i na invalidsku i obiteljsku mirovinu. 6. Zajamcena mirovina i najniza mirovina

Clanak 72.

Osiguranicima koji su ostvarili starosnu mirovinu u visini od 85% od mirovinske osnovice i osiguranicima koji su ostvarili invalidsku mirovinu na temelju invalidnosti prouzrokovane povredom na radu ili profesionalnom bolescu osigurava se zajamc ena mirovina, koja ne moze biti manja od 80% od prosjecne mirovine isplacene u prosincu prethodne godine, uskladjene za procenat porasta mirovina u godini u kojoj se isplacuje zajamcena mirovina. Osiguranicima koji nisu obuhvaceni stavkom 1. ovog clanka i korisnicima obiteljske mirovine ovih osiguranika osigurava se najnizi iznos mirovine, koji ne moze biti manji od 60% od prosjecne mirovine isplacene u prosincu prethodne godine, uskladjene za procenat porasta mirovina u godini u kojoj se isplacuje najnizi iznos mirovine. Odredbe st. 1. i 2. ovog clanka ne odnose se na osiguranike koji su ostvarili pravo na srazmjerni dio mirovine po medjunarodnim ugovorima. 7. Prava invalida II kategorije invalidnosti

Clanak 73.

Osiguranik kod koga je utvrđena II kategorija invalidnosti ima pravo da bude raspoređen na drugo odgovarajuće radno mjesto, odnosno pravo na odgovarajuće uposlenje, prekvalifikaciju odnosno dokvalifikaciju, kao i pravo na odgovarajuće novčane naknade u svezi korištenja tih prava. Prava iz stavka 1. ovog članka osiguranik ostvaruje u poduzeću i u drugoj pravnoj osobi odnosno kod poslodavca.

Članak 74.

Osiguranik kod koga je utvrđena II kategorija invalidnosti ima pravo na:
1. raspoređivanje ili uposlenje na drugom odgovarajućem poslu;
2. prekvalifikaciju odnosno dokvalifikaciju do navršene 55. godine života.

Članak 75.

Osiguranik kod koga je utvrđena II kategorija invalidnosti ima pravo na naknadu: 1. plaće od dana nastanka invalidnosti do dana raspoređivanja ili uposljavanja na drugom odgovarajućem poslu, odnosno do upućivanja na prekvalifikaciju odnosno dokvalifikaciju; 2. plaće za vrijeme prekvalifikacije odnosno dokvalifikacije; 3. plaće od dana završene prekvalifikacije odnosno dokvalifikacije do dana raspoređivanja, odnosno uposljavanja na drugom odgovarajućem poslu; 4. zbog manje plaće na drugom odgovarajućem poslu.

Članak 76.

Osnovica za određivanje naknade plaće iz članka 75. toc. 1. do 3. ovog zakona predstavlja plaća odnosno naknada plaće koju je osiguranik ostvario u posljednjoj godini osiguranja koja prethodi godini u kojoj je nastala invalidnost. Naknada plaće iz stavka 1. ovog članka uskladjuje se u toku godine, sukladno ovom zakonu.

Članak 77.

Naknada plaće iz članka 75. toc. 1. do 3. ovog zakona ne može biti niža od 30% od prosječne plaće svih uposlenih na teritoriju Federacije u prethodnom tromjesečju na temelju podataka Zavoda.

Članak 78.

Naknade plaće iz članka 75. točka 4. ovog zakona određuje se u visini razlike između valorizirane prosječne mjesečne plaće koju je osiguranik ostvario u godini osiguranja koja prethodi godini u kojoj je nastala invalidnost i prosječne mjesečne plaće koju on ostvaruje na drugom poslu na koji je nakon toga raspoređen odnosno uposlen. Ako osiguranik u godini osiguranja koja prethodi godini u kojoj je nastala invalidnost nije ostvario plaću nego naknadu plaće prema propisima o zdravstvenom osiguranju, naknada se određuje tako da se uzme iznos prosječne mjesečne plaće koji se utvrđuje na temelju plaće ostvarene u kalendarskoj godini koja prethodi godini u kojoj je nastala privremena spriječenost za rad, preračunata koeficijentom za valorizaciju utvrđenim za tu godinu. Ako posljednja godina osiguranja iz stavka 1.

ovog clanka nije godina koja neposredno prethodi godini u kojoj je nastala invalidnost, vec neka ranija godina, place iz te godine dovode se valorizacijom na nivo place u godini koja neposredno prethodi godini u kojoj je nastala invalidnost.

Clanak 79.

Visinu naknade place iz clanka 75. toc. 1. do 3. ovog zakona utvrđuje poduzeće, druga pravna osoba, odnosno poslodavac, sukladno ovom zakonu. Naknada place iz clanka 75. toc. 1. do 4. ovog zakona uskladjuje se sa kretanjem prosjecne place u poduzecu, odnosno drugoj pravnoj osobi, odnosno kod poslodavca u godini u kojoj se naknada place ostvaruje.

Clanak 80.

Osobama iz cl. 14. i 15. ovog zakona kao osnovica za utvrđivanje naknade iz clanka 75. ovog zakona uzima se prosjecna placa u Federaciji u prethodnoj godini prema podacima Zavoda.

Clanak 81.

Pravo na prekvalifikaciju odnosno dokvalifikaciju, pravo na rasporedjivanje na drugo odgovarajuće radno mjesto i pravo na naknade iz clanka 75. toc. 1. do 4. ovog zakona osiguranik ostvaruje u poduzecu i u drugoj pravnoj osobi, odnosno kod poslodavca kod koga je radio u vrijeme nastanka invalidnosti.

IV MIROVINSKI STAZ

Clanak 82

. Mirovinski staz, glede ovog zakona, na temelju koga se sticu i ostvaruju prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja, obuhvaca:
1. vrijeme provedeno u osiguranju od dana stupanja na snagu ovog zakona koje se racuna u staz osiguranja po odredbama cl. 83. do 93. i poseban staz iz clanka 94. ovog zakona;

2. vrijeme navršeno do stupanja na snagu ovog zakona koje se racuna u mirovinski staz po propisima koji su vazili do stupanja na snagu ovog zakona, ako ovim zakonom nije drukcije odredjeno. Mirovinski staz ostvaren u bivsim republikama Socijalisticke Federativne Republike Jugoslavije i u Zavodu za mirovinsko i invalidsko osiguranje vojnih osiguranika do 6. ozujka 1992. godine uzet ce se u obzir drzavljanima Bosne i Hercegovine na teritoriju Federacije za ostvarivanje prava iz mirovinskog i in validskog osiguranja, a mirovina ce se odrediti prema stazu ostvarenom u Federaciji, ako medjunarodnim ugovorom nije drukcije uredjeno, odnosno na temelju reciprociteta. Osiguranik iz stavka 2. ovog clanka koji samo prema stazu ostvarenom u Federaciji ne ispunjava uvjete za ostvarivanje prava na mirovinu prilikom odredjivanja mirovine smatrat ce se da ispunjava minimalne uvjete utvrđene ovim zakonom i prema tim uvjetima utvrdit ce se visina mirovine. Staz osiguranja kod razlicitih nositelja mirovinskog i invalidskog osiguranja u Federaciji i Republici Srpskoj priznavat ce se

sukladno ugovoru zaključenom između navedenih subjekata. Pri ostvarivanju prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja koja pripadaju osiguraniku na temelju mirovinskog staza, u staz osiguranja se uračunava samo vrijeme za koje je uplaćen doprinos. Osobe iz čl. 14. i 15. ovog zakona mogu ostvariti prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja pod uvjetom da su uplaćeni doprinosi prije nastanka osiguranog slučaja. 1. Staz osiguranja koji se računa sa djelotvornim trajanjem

Članak 83.

U staz se osiguranja sa djelotvornim trajanjem (u daljnjem tekstu: staz osiguranja) računa vrijeme koje je osiguranik iz čl. 8. do 12. ovog zakona proveo poslije navrsene 15te godine života u radnom odnosu odnosno na radu na temelju koga je bio obvezno osiguran na mirovinsko i invalidsko osiguranje i osigurana osoba iz članka 13. ovog zakona.

Članak 84.

U staz osiguranja računa se vrijeme provedeno u radnom odnosu s punim radnim vremenom. Pod punim radnim vremenom iz stavka 1. ovog članka podrazumijeva se i vrijeme koje uposlenik provede u radnom odnosu sa skraćenim radnim vremenom koje se, glede propisa o radu, smatra punim radnim vremenom. U staz osiguranja računa se i vrijeme provedeno u radnom odnosu s nepunim radnim vremenom, osim slučajeva iz stavka 2. ovog članka, u trajanju koje odgovara ukupnom broju sati takvog rada ostvarenog za pojedine godine, obračunatog na puno radno vrijeme, sukladno propisima o radnim odnosima. Odredbe st. 1. i 2. ovog članka primjenjuju se i kada je radno vrijeme ostvareno u dva ili više radnih odnosa.

Članak 85.

U staz osiguranja računa se vrijeme koje je osiguranik proveo: 1. na bolovanju po prestanku radnog odnosa ili drugog rada na temelju koga je bio osiguran, ako je za to vrijeme primao naknadu place; 2. na profesionalnoj rehabilitaciji, na prekvalifikaciji odnosno dokvalifikaciji.

Članak 86.

U staz osiguranja, pod uvjetom iz članka 82. stavak 5. ovoga zakona, računa se vrijeme koje je u toku trajanja radnog odnosa osiguranik proveo: 1. na odsustvu bez naknade place najviše do 30 dana u jednoj kalendarskoj godini; 2. za vrijeme udaljenja sa rada (suspenzija) najviše do 30 dana, ako je zbog izrecene disciplinske mjere prestao radni odnos; 3. u pritvoru najviše do 30 dana, osim ako je krivični postupak bio pravomoćnom odlukom obustavljen ili ako je osiguranik bio oslobođen optuzbe ili optuzba bila odbijena, ali ne zbog nenadležnosti suda; 4. na izdržavanju kazne zatvora najviše do 30 dana.

Članak 87.

Osiguraniku sa promijenjenom radnom sposobnoscu u staz osiguranja racuna se vrijeme cekanja na prekvalifikaciju, odnosno dokvalifikaciju, i vrijeme cekanja na odgovarajuce uposlenje, dok prima odgovarajucu naknadu. U staz osiguranja racuna se vrijeme osiguranja iz clanka 13. ovog zakona.

Clanak 88.

U staz osiguranja racuna se vrijeme za koje je osiguranik bio prijavljen na dragovoljno osiguranje za koje je vrijeme uplacen doprinos. 2. Staz osiguranja sa uvecanim trajanjem

Clanak 89.

Osiguranicima koji rade na narocito teskim i za zdravlje stetnim radnim mjestima na kojima poslije navrsenja odredjenih godina zivota ne mogu uspjesno da obavljaju svoju profesionalnu djelatnost, staz osiguranja racuna se sa uvecanim trajanjem. Stupanj uvecanja staza osiguranja zavisi od tezine i stetnosti rada odnosno od prirode posla, a stupanj uvecanja staza osiguranja moze iznositi najvise 50%.

Clanak 90.

Kao radna se mjesta na kojima se staz osiguranja racuna sa uvecanim trajanjem, mogu utvrditi radna mjesta na kojima se sticu slijedeci uvjeti: 1. da u svezi obavljanja poslova, na radnom mjestu postoje znatniji stetni uticaji na zdravstveno stanje i radnu sposobnost djelatnika, i pored toga sto su primijenjene sve opce i posebne mjere zastite na radu, sukladno propisima o zastiti na radu, kao i druge mjere koje mogu uticati na otklanjanje i smanjivanje stetnih uticaja; 2. da se poslovi na radnom mjestu pod teskim i za zdravlje stetnim uvjetima obavljaju neposredno pored izvora stetnih uticaja neprekidno u toku procesa rada; 3. da poslove na radnom mjestu pod okolnostima iz toc. 1. i 2. ovog stavka obavlja isti djelatnik u toku punog radnog vremena, uzimajuci kao puno radno vrijeme i radno vrijeme krace od 42 sata tjedno, odredjeno za pojedine poslove zbog posebnih uvjeta rada, sukladno propisima i opcim aktom poduzeca i druge pravne osobe. Kao radna mjesta na kojima se staz osiguranja racuna sa uvecanim trajanjem, zato sto je vijek vrsenja profesionalne djelatnosti ogranicen navrsenjem odredjenih godina zivota, mogu se utvrditi radna mjesta u onim zanimanjima u kojima zbog prirode i tezine posla, fizioloske funkcije organizma opadaju u toj mjeri da djelatniku onemogucavaju dalje uspjesno vrsenje iste profesionalne djelatnosti.

Clanak 91.

Radna mjesta na kojima se staz osiguranja racuna u uvecanom trajanju i stupanj uvecanja staza osiguranja utvrdjuje Vlada Federacije, na prijedlog : 1. Federalnog ministra obrane za vojne osiguranike ; 2. Federalnog ministra unutarnjih poslova za uposlene u Federalnom ministarstvu unutarnjih poslova; 3. Federalnog ministra pravde za uposlene u sudskoj policiji i kazneno popravnim ustanovama. Radna mjesta na kojima se staz osiguranja racuna u uvecanom trajanju i stupanj uvecanja staza

osiguranja za uposlene u kantonalnom zupanijskom ministarstvu unutarnjih poslova utvrđuje vlada kantona vlada zupanije na prijedlog kantonalnog zupanijskog ministra unutarnjih poslova.

Clanak 92.

Radna mjesta iz clanka 90. ovoga zakona na kojima se staz osiguranja racuna sa uvecanim trajanjem, postupak za njihovo utvrđivanje, stupanj uvecanja staza osiguranja na tim radnim mjestima, kao i opseg odgovarajuceg snizavanja starosne granice utvrđuje nositelj osiguranja. Radna mjesta na kojima se staz osiguranja racuna sa uvecanim trajanjem utvrđuju se po prethodno pribavljenom misljenju odgovarajucih strucnih i naucnih organizacija, i uz suglasnost Ministarstva. Radna mjesta na kojima se staz osiguranja racuna sa uvecanim trajanjem podlijezu reviziji, na nacin i po postupku po kojima se utvrđuju radna mjesta na kojima se staz osiguranja racuna sa uvecanim trajanjem. Revizija se obavlja najkasnije u roku od pet godina od dana utvrđivanja tih radnih mjesta. Blizi propis o utvrđivanju radnih mjesta na kojima se staz osiguranja racuna u uvecanom trajanju donijet ce nositelj osiguranja, najkasnije u roku od sest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Clanak 93.

Osiguranicima iz clanka 84. stavak 2. ovog zakona koji rade na radnim mjestima na kojima se staz osiguranja racuna sa uvecanim trajanjem staz osiguranja uvecava se samo za ono vrijeme koje su efektivno proveli na radu. 3. Poseban staz

Clanak 94.

Osobama koje su uzele ucesce u pripremama za obranu Bosne i Hercegovine, odnosno koje su uzele ucesce u obrani Bosne i Hercegovine kao pripadnici Armije Republike Bosne i Hercegovine odnosno Hrvatskog vijeca obrane i tijela unutarnjih poslova, suglasno propisima koji su se na njih odnosili prije stupanja na snagu ovog zakona, u mirovinski staz, kao poseban staz u dvostrukom trajanju, racuna se vrijeme koje su proveli u pripremama za obranu odnosno u obrani Bosne i Hercegovine u periodu od 30. travnja 1991. godine do 22. prosinca 1995. godine. Vlada Federacije ce, na prijedlog federalnog ministra obrane, u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona, donijeti propis o kriterijima, nacinu i postupku za priznavanje i izdavanja uvjerenja na temelju kojih se vrijeme iz stavka 1. ovog clanka priznaje u mirovinski staz kao poseban staz.

Clanak 95.

Osobama iz clanka 94. ovog zakona, koja su pravomocnom presudom osudjena zbog kivicnog djela ratnog zlocina, poseban staz iz clanka 94. ovog zakona ne racuna se u mirovinski staz.

V OSTVARIVANJE, KORISTENJE I PRESTANAK PRAVA

Clanak 96.

Postupak za ostvarivanje prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja pokrece se na zahtjev osiguranika. Postupak za ostvarivanje prava na obiteljsku mirovinu pokrece se na zahtjev clana obitelji umrlog osiguranika, odnosno korisnika prava. Postupak za ostvarivanje prava iz st. 1. i 2. ovog clanka pokrece se i na zahtjev osobe koja smatra da ispunjava uvjete za ostvarivanje prava. Postupak za ocjenu radne sposobnosti na temelju invalidnosti pokrece se na zahtjev osiguranika.

Clanak 97.

Prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja koja se osiguravaju u poduzeću i u drugoj pravnoj osobi, odnosno kod poslodavca, ostvaruju se sukladno ovom zakonu, drugim propisima i opcim aktima poduzeca i druge pravne osobe.

Clanak 98.

Kada je za rjesavanje o pravu iz mirovinskog i invalidskog osiguranja potrebno utvrditi invalidnost i potpunu nesposobnost za privredjivanje, nositelj osiguranja donosi rjesenje o pravima na temelju tih cinjenica utvrdjenih na temelju nalaza, ocjene i misljenja strucnog tijela za ocjenjivanje radne sposobnosti u mirovinskom i invalidskom osiguranju (u daljnjem tekstu: strucno tijelo). Nalaz, ocjena i misljenje strucnog tijela obvezno podlijezu kontroli, pri cemu se nalaz, ocjena i misljenja mogu potvrditi odnosno preinaciti. Nositelj osiguranja uredjuje postupak za utvrdjivanje cinjenica iz stavka 1. ovog clanka, odredjuje strucno tijelo za davanje odnosno kontrolu nalaza, ocjene i misljenja, kao i nacin rada tog tijela.

Clanak 99.

Protiv rjesenja nositelja osiguranja donesenog u prvostupanjskom postupku osiguranik i korisnik mirovine, odnosno clan obitelji osiguranika, odnosno korisnika mirovine, moze podnijeti zalbu drugostupanjskom tijelu nositelja osiguranja. Na temelju konacnog rjesenja nositelja osiguranja, poduzece i druga pravna osoba, poslodavac, odnosno nositelj osiguranja osiguraniku osigurava ostvarivanje odgovarajuceg prava. Poduzece i druga pravna osoba, odnosno poslodavac duzni su, na temelju konacnog rjesenja nositelja osiguranja o pravu na raspored na drugo odgovarajuće radno mjesto, osiguranika rasporediti na radno mjesto, sukladno clanku 28. stavak 2. ovog zakona.

Clanak 100.

Pravomocno rjesenje o ostvarivanju prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja moze se izmijeniti novim rjesenjem, ako je pravomocnim rjesenjem povrijedjen zakon na stetu korisnika prava. Pravo po novom rjesenju iz stavka 1. ovog clanka pripada od dana kada su ispunjeni uvjeti za sticanje prava, ali najduze sest mjeseci unazad od dana donosenja tog rjesenja. Rjesenje kojim je priznato pravo na mirovinu, odnosno novcanu naknadu, izvrsno je danom donosenja.

Clanak 101.

U postupku za ostvarivanje prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja osigurava se zaštita prava osiguranika i korisnika prava u okviru nositelja osiguranja, sukladno ovom zakonu, kao i sudska zaštita.

Clanak 102.

U postupku za ostvarivanje prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja koja osiguranik ostvaruje u poduzeću i u drugoj pravnoj osobi odnosno kod poslodavca, glede članka 81. ovog zakona, osiguranicima se osigurava zaštita prava, pod uvjetima i na način koji su utvrđeni u poduzeću i u drugoj pravnoj osobi odnosno kod poslodavca, sukladno ovom zakonu.

Clanak 103.

Prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja sticu se i dospijevaju danom ispunjenja uvjeta propisanih ovim zakonom, s tim što se pravo na mirovinu može ostvariti samo poslije prestanka osiguranja.

Clanak 104.

Mirovina se isplaćuje od dana ispunjenja uvjeta propisanih za sticanje mirovine, ako je zahtjev podnjet u roku od šest mjeseci od dana ispunjenja uvjeta, a ako je zahtjev podnjet po isteku tog roka, od dana podnošenja zahtjeva i za šest mjeseci unazad. Dospjela novčana primanja proistekla iz ostvarenog prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja zastarijevaju u roku od šest mjeseci od dana dospelosti.

Clanak 105.

Pravo na raspoređivanje na drugo odgovarajuće radno mjesto, odnosno pravo na odgovarajuće uposlenje, sa ili bez prekvalifikacije odnosno dokvalifikacije i pravo na odgovarajuću naknadu plaće u svezi korištenja ovih prava pripada od dana nastanka invalidnosti.

Clanak 106.

Mirovina i naknade plaće od dana nastanka invalidnosti do dana raspoređivanja ili uposljavanja na drugom odgovarajućem radnom mjestu, odnosno do upućivanja na prekvalifikaciju odnosno dokvalifikaciju i za vrijeme prekvalifikacije odnosno dokvalifikacije, određuju se u mjesečnom iznosu i dospijevaju za isplatu unazad posljednjeg dana kalendarskog mjeseca. Naknada plaće zbog manje plaće na drugom odgovarajućem radnom mjestu određuje se u mjesečnom iznosu i dospijeva za isplatu zajedno sa plaćom, a isplaćuje je poduzeće i druga pravna osoba odnosno poslodavac. Korisniku prava na naknadu plaće, odnosno novčanu naknadu, koji se bez opravdanog razloga ne odazove pozivu na pregled radi ponovnog utvrđivanja stanja invalidnosti obustavlja se isplata naknade plaće odnosno novčane naknade za vrijeme od dana

određenog za pregled do dana odazivanja na poziv za pregled. Obustavljeni iznos naknade place iz stavka 1. ovog članka isplaćuje se naknadno korisniku prava, ako se na ponovnom pregledu utvrdi da nije došlo do promjene utvrđenog stanja. Ako je došlo do promjene utvrđenog stanja, koja povlači gubitak prava sukladno ovom zakonu, obustavljeni iznos naknade place isplaćuje se samo do dana nastale promjene.

Članak 107.

Mirovina se isplaćuje stranom državljaninu koji se iseli na stalan boravak u inozemstvo, ako sa odnosnom državom postoji međunarodni ugovor, odnosno sporazum o plaćanju ovih primanja u inozemstvu ili ako ta država priznaje takvo pravo državljanima Federacije. Mirovina se isplaćuje državljaninu Federacije u inozemstvo, ako takva obveza postoji po međunarodnom ugovoru. Ako ova obveza ne postoji po međunarodnom ugovoru, nositelj osiguranja može odobriti isplatu ako iz obiteljskih i zdravstvenih razloga državljanin Federacije odlazi na stalan boravak u inozemstvo.

Članak 108.

Prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja prestaju smrću korisnika prava, s tim što se mirovina isplaćuje za cijeli mjesec u kome je korisnik mirovine umro. Prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja prestaju, ako se naknadno utvrdi da nisu ispunjeni uvjeti za sticanje tih prava. Prava iz stavka 2. ovog članka prestaju prvog dana narednog mjeseca od dana donosenja rjesenja o prestanku prava iz st. 1. i 2. ovog članka.

Članak 109.

Udovica mlađja od 45 godina života, odnosno udovac mlađji od 60 godina života, stupanjem u novi brak gubi pravo na obiteljsku mirovinu, osim ako je to pravo steceno ili je postojalo zbog potpune nesposobnosti za privredjivanje. Udovici odnosno udovcu koji stupanjem u novi brak izgube pravo na obiteljsku mirovinu, a po bracom drugu iz novog braka ne steknu pravo na obiteljsku mirovinu, uspostavlja se pravo na raniju obiteljsku mirovinu, ako:

1. danom prestanka novog braka ima još djece iz prvog braka koja imaju pravo na obiteljsku mirovinu;
2. su ispunjeni uvjeti pod kojim udovica odnosno udovac, glede godine života, imaju pravo na obiteljsku mirovinu.

Članak 110.

Ako se dijete koje ima pravo na obiteljsku mirovinu za vrijeme redovnog školovanja nalazi na odsluženju odnosno dosluženju vojnog roka, mirovina mu se za to vrijeme ne isplaćuje. Udovici se odnosno udovcu koji su stekli pravo na obiteljsku mirovinu pod uvjetima iz članka 62. stavak 1. točka 3. i članka 64. stavak 1. točka 3. ovog zakona mirovina isplaćuje i za vrijeme dok se dijete nalazi na odsluženju odnosno dosluženju vojnog roka.

Clanak 111.

Osiguranik sa promijenjenom radnom sposobnoscu koji je stekao pravo na odgovarajuće uposlenje sa ili bez prekvalifikacije odnosno dokvalifikacije gubi pravo na odgovarajuću novcanu naknadu ako bez opravdanog razloga:

1. ne stupa na prekvalifikaciju odnosno dokvalifikaciju ili prekine započetu prekvalifikaciju odnosno dokvalifikaciju;
2. odbije da radi na odgovarajućem radnom mjestu koje mu je osigurano.

Clanak 112.

Prava stecena na temelju invalidnosti traju dok postoji to stanje. Ako u slučaju iz stavka 1. ovog clanka nastupe promjene uslijed kojih se utvrđeno pravo gubi li mijenja, odnosno stice neko drugo pravo, pravo se gubi ili mijenja od dana nastale promjene, koju utvrđuje stručno tijelo iz clanka 98. ovog zakona. Rjesenje o pravu iz stavka 2. ovog clanka donosi nositelj osiguranja.

Clanak 113.

Ako osiguranik, odnosno korisnik mirovine ispuni uvjete za sticanje prava na dvije ili više mirovina po ovom zakonu, može koristiti samo jednu mirovinu, po vlastitom izboru.

Clanak 114.

Korisniku mirovine koji je mirovinu ostvario prije navrsenja 40 godina mirovinskog staza, odnosno 65 godina zivota i korisniku invalidske mirovine koji zasnuje radni odnos ili zapocne da obavlja djelatnost iz clanka 11. toc. 1. i 2. ovoga zakona mirovina se ne isplacuje za to vrijeme, a najduze do navrsenja 40 godina mirovinskog staza, odnosno 65 godina zivota. Korisniku obiteljske mirovine koji zasnuje radni odnos ili zapocne da obavlja djelatnost iz clanka 11. toc. 1. i 2. ovoga zakona mirovina se ne isplacuje. Osiguraniku iz stavka 1. ovoga clanka, na njegov zahtjev, mirovina ce se ponovo odrediti prema novonavršenom mirovinskom stazu i ponovnim odredjivanjem mirovinske osnovice uzimajuc i u obzir i nove place, odnosno osnovice osiguranja, a mirovina ce se odrediti pod uvjetima utvrđenim ovim zakonom.

Clanak 115.

U slučaju izdržavanja kazne dugotrajnog zatvora zbog kriviciojnog djela protiv ustavnog poretka Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine, covjecnosti i medjunarodnog prava, clanovima obitelji osudjene osobe vrši se isplata mirovine do visine obiteljske mirovine koja im pripada sukladno ovom zakonu.

Clanak 116.

Prava stecena po ovom zakonu prestaju kada u toku koristenja prava prestanu da postoje uvjeti za sticanje i ostvarivanje prava, u slucajevima i pod uvjetima koji su utvrdjeni ovim zakonom.

VI OSIGURAVANJE SREDSTAVA ZA MIROVINSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE

Clanak 117.

Sredstva potrebna za ostvarivanje prava i obveza iz mirovinskog i invalidskog osiguranja osiguravaju se iz doprinosa, prihoda na temelju dragovoljnog osiguranja, prihoda koje svojom djelatnoscu ostvari nositelj osiguranja i drugih prihoda. Najmanji iznos sredstava potrebnih za rad nositelja osiguranja utvrdit ce Vlada Federacije.

Clanak 118.

Doprinosi su za mirovinsko i invalidsko osiguranje:

1. doprinos iz place i drugih primanja osiguranika;
2. doprinos na isplacenu placu na teret poslodavca;
3. dodatni doprinos za staz osiguranja koji se racuna sa uvecanim trajanjem. Stope doprinosa iz stavka 1. ovog clanka utvrdjuju se proporcionalno za sve osiguranike za isti opseg prava. Stope doprinosa iz stavka 1. ovog clanka utvrdjuju nositelji osiguranja u istoj visini. Na stope doprinosa suglasnost daje Vlada Federacije.

Clanak 119.

Obveznici doprinosa za mirovinsko i invalidsko osiguranje iz clanka 118. stavak 1. tocka 1., su osiguranici iz cl. 8. do 12., clanka 13. stavak 1. tocka 1., clanka 14. stavak 1. tocka 4. i clanka 17. ovog zakona. Obveznici doprinosa za mirovinsko i invalidsko osiguranje iz clanka 118. stavak 1. tocka 2. ovog zakona su poslodavci na ciji teret je isplacena placa odnosno naknada place. Obveznik doprinosa za mirovinsko i invalidsko osiguranje iz clanka 118. stavak 1. tocka 3. ovog zakona su poslodavci za uposlenike koji rade na radnim mjestima na kojima se staz osiguranja racuna sa uvecanim trajanjem. Obveznik doprinosa za mirovinsko i invalidsko osiguranje iz clanka 118. stavak 1. toc. 1. i 2. ovog zakona za osiguranike koji primaju naknadu place za vrijeme sprijecenosti za rad po propisima o zdravstvenom osiguranju je mjerodavna organizacija zdravstvenog osiguranja. Obveznik doprinosa za mirovinsko i invalidsko osiguranje iz clanka 118. stavak 1. toc. 1. i 2. ovog zakona za osiguranike iz clanka 13. stavak 1. tocka 2. ovog zakona, je organizacija za uposljavanje.

Clanak 120.

Osnovica za obracun doprinosa za mirovinsko i invalidsko osiguranje je:

1. za osiguranike iz clanka 8. stavak 1. tocka 1. i clanka 10. stavak 1. tocka 1. ovog zakona bruto placa uposlenika, odnosno osnovica od koje se odredjuje novcana naknada za vrijeme sprijecenosti za rad po propisima o zdravstvenom osiguranju;
2. za osiguranike iz clanka 8. toc. 5. i 8. ovog zakona bruto placa odnosno naknada za obavljanje te funkcije;

3. za osiguranike iz clanka 8. toc. 6. i 7. ovog zakona bruto placa koju bi za istu vrstu posla ostvario u Federaciji;

4. za osiguranike iz cl. 9. i 10. ovog zakona najmanje prosjecna bruto placa u Federaciji, a najviše tri prosjecne bruto place u Federaciji prema posljednjem poznatom podatku Zavoda;

5. za osiguranike iz clanka 11. toc. 1. i 2. ovog zakona bruto placa osiguranika, a ne može biti niza od prosjecne mjesečne bruto place u Federaciji, prema posljednjem poznatom podatku Zavoda;

6. za osiguranike iz clanka 11. tocka 3. ovog zakona bruto osnovica od koje je određena novcana naknada ;

7. za osiguranike iz clanka 11. tocka 4. ovog zakona bruto primanja osiguranika, a ne mogu biti niza od prosjecne bruto place u Federaciji, prema posljednjem poznatom podatku Zavoda;

8. za osiguranike iz clanka 12. ovog zakona najmanje prosjecna bruto placa u Federaciji, a najviše tri prosjecne bruto place u Federaciji, prema posljednjem poznatom podatku Zavoda;

9. za osiguranike iz cl. 14 . i 15. ovog zakona doprinos u fiksnom iznosu koji utvrđuje nositelj osiguranja;

10. za osiguranike iz clanka 17. ovog zakona najmanje prosjecna bruto placa u Federaciji, prema posljednjem poznatom podatku Zavoda. Najnizu osnovicu za obracun doprinosa utvrđuju nositelji osiguranja, uz suglasnost Vlade Federacije.

Clanak 121.

Za osiguranike iz clanka 8., clanka 10. stavak 1. tocka 1., clanka 11. toc. 3. i 4., clanka 13. i clanka 14. stavak 1. toc. 1. i 8. ovog zakona obracun, obustavu i uplatu doprinosa za mirovinsko i invalidsko osiguranje vrši isplatilac place, odnosno novcane naknade. Osiguranici iz clanka 9., clanka 10. stavak 1. toc. 2. i 3., clanka 11. tocka 1., clanka 12. i clanka 17. ovoga zakona su obveznici uplate doprinosa za mirovinsko i invalidsko osiguranje za sebe.

Clanak 122.

Obveznici obracuna i uplate doprinosa za mirovinsko i invalidsko osiguranje za osobe osigurane u odredjenim okolnostima su:

1. za osobe iz clanka 14. stavak 1. tocka 2. ovog zakona obrazovno odgojne ustanove;
2. za osobe iz clanka 14. stavak 1. tocka 3. ovog zakona poslodavci kod kojih rade;
3. za osobe iz clanka 14. stavak 1. tocka 5. ovog zakona omladinske zadruge;
4. za osobe iz clanka 14. stavak 1. tocka 6. ovog zakona investitori radova;
5. za osobe iz clanka 14. stavak 1. tocka 7. ovog zakona organizatori sportskih takmicenja;
6. za osobe iz clanka 14. stavak 1. tocka 9. ovog zakona poduzec a i druge pravne osobe kod kojih se nalaze na strucnom osposobljavanju;
7. za osobe iz clanka 14. stavak 1. tocka 10. ovog zakona kazneno popravne ustanove;
8. za osobe iz clanka 15. ovog zakona poduzeca i druge pravne osobe koje ih pozivaju.

Clanak 123.

Obveznici uplate doprinosa iz clanka 121. stavak 1. obracun, obustavu i uplatu doprinosa za mirovinsko i invalidsko osiguranje vrse mjesečno, odnosno prilikom svake isplate place i drugih primanja. Obveznici uplate doprinosa iz clanka 121. stavak 2. i clanka 122. ovog zakona dužni su uplatiti doprinos do 15tog u mjesecu za protekli mjesec. Na iznose doprinosa koji nisu placeni u rokovima iz st. 1. i 2. ovog clanka placa se kamata prema vazecim propisima o zateznoj kamati u Federaciji. Ustanova preko koje obveznici uplate doprinosa iz st. 1. i 2. ovog clanka obavljaju platni promet nece dozvoliti isplatu place i drugih primanja prije nego uz redovne place i primanja, ne budu uplaceni doprinosi za mirovinsko i invalidsko osiguranje, sukladno ovom zakonu.

Clanak 124.

Ukoliko u trenutku utvrdjenja zaostale obveze ne postoji pravna osoba koja je bila obveznik obracuna i uplate doprinosa u trenutku nastanka obveze uplate doprinosa, utvrdjenu zaostalu obvezu izmirit ce pravni sljednik ili osnivač obveznika obracuna i uplate doprinosa, odnosno pravnog sljednika, ili vlasnik obveznika, odnosno pravnog sljednika. Ukoliko ne postoje osobe iz stavka 1. ovog clanka, utvrdjene zaostale obveze moze izmiriti i sam osiguranik.

Clanak 125.

Nositelj osiguranja izdvaja sredstva u stalnu rezervu dok ne dostigne iznos od 10% planiranih prihoda za tekucu godinu. Sredstva rezerve iz stavka 1. ovog clanka koriste se za održavanje likvidnosti nositelja osiguranja.

Clanak 126.

Sredstva za mirovinsko i invalidsko osiguranje vojnih osiguranika vode se na podracunu nositelja osiguranja i mirovine vojnih osiguranika se isplacuju sa tog racuna. Maticnu evidenciju vojnih osiguranika nositelj osiguranja vodi odvojeno od ostalih osiguranika.

Clanak 127.

Poslove obracuna i naplate doprinosa za mirovinsko i invalidsko osiguranje osiguranika iz clanka 11. toc. 1. i 2. ovog zakona, zemljodjelaca i drugih osiguranika koji su sami obveznici uplate doprinosa vrsi nositelj osiguranja.

Clanak 128.

U cilju kontrole pravilnosti obracuna i uplate doprinosa za mirovinsko i invalidsko osiguranje, nositelj osiguranja obavlja poslove financijskog nadzora i poslove ekonomsko financijske revizije uplate doprinosa kod obveznika uplate doprinosa i vrsi uvid u evidencije naplate i rasporeda uplacenih doprinosa kod Zavoda za platni promet Federacije Bosne i Hercegovine. Nositelj osiguranja i obveznik uplate doprinosa mogu u toku upravnog postupka, kojim se utvrdjuje visina i iznos uplate doprinosa zakljuciti poravnanje, potpuno ili u pojedinim spornim tockama, o cemu sacinjavaju zapisnik.

Nositelj osiguranja može smanjiti dug na temelju kamata i pristati na obracun i uplatu duga u dužem roku, ali ne dužem od šest mjeseci. Zapisnik o zaključenom poravnanju iz stavka 2. ovog članka ima snagu rješenja donijetog u upravnom postupku.

Članak 129.

Utvrđena dugovanja za koja nije sačinjen zapisnik o poravnanju iz članka 128. stavak 4. realiziraju se tako što se obvezniku uplate doprinosa rješanjem nalaze obveza da uplati doprinos i rok u kome se ta obveza treba izvršiti. Zalba na rješenje kojim se nalaze uplata doprinosa ne odlaze izvršenje rješenja i rješenje je izvršna isprava u postupku izvršenja radi naplate novčanih potraživanja.

Članak 130.

Financijski se plan i godišnji obracun nositelja osiguranja donose sukladno propisima o proračunima Federacije. Nositelj osiguranja donosi opći akt o postupku i načinu donošenja financijskog plana i godišnjeg obracuna iz stavka 1. ovog članka.

Članak 131.

Financijski plan i godišnji obracun nositelja osiguranja objavljuju se u "Službenim novinama Federacije BiH".

VII KAZNENE ODREDBE

Članak 132.

Novčanom kaznom od 500,00 do 5.000,00 KM kaznit će se za prekršaj poduzeće, odnosno druga pravna osoba, odnosno poslodavac ako: 1. osiguraniku, protivno odredbama ovog zakona, uskrati ili ograniči prava koja mu pripadaju; 2. omogući korištenje prava osobi kojoj ne pripada pravo po ovom zakonu ili mu ne pripada u tom opsegu; 3. uskrati davanje podataka koje je obavezan da dati ili da netačne podatke i obavještenja o osiguraniku; 4. ne podnese prijavu o osiguranju ili je podnese nakon propisanog roka ili podnese prijavu s netačnim podacima. Za prekršaj iz stavka 1. ovog članka kaznit će se i odgovorna osoba u poduzeću odnosno u drugoj pravnoj osobi, odnosno poslodavac, novčanom kaznom od 50,00 do 500,00 KM. Ako osoba koja je obavezna da samo za sebe podnese prijavu o osiguranju tu prijavu ne podnese ili je podnese nakon propisanog roka, kaznit će se novčanom kaznom od 50,00 do 500,00 KM.

Članak 133.

Novčanom kaznom od 500,00 do 5.000,00 KM kaznit će se za prekršaj poduzeće, odnosno druga pravna osoba, odnosno poslodavac ako: 1. ne uplaćuje doprinose za mirovinsko i invalidsko osiguranje sukladno ovom zakonu; 2. dozvoli isplatu plaće bez uplaćenih doprinosa za mirovinsko i invalidsko osiguranje. Za prekršaje iz stavka 1.

ovog clanka kaznit ce se i odgovorna osoba u poduzecu, odnosno u drugoj pravnoj osobi, odnosno poslodavac novcanom kaznom od 500,00 do 2. 000,00 KM.

Clanak 134.

Do pustanja u opticaj KM novcane kazne utvrdjene ovim zakonom mogu se placati u DEM ili u protuvrijednosti valuta koje se koriste u platnom prometu Federacije po srednjem tecaju koji objavljuje mjerodavna financijska institucija na dan placanja.

VIII PRIJELAZNE I ZAVRSNE ODREDBE

Clanak 135.

Osobe koje nemaju svojstvo osiguranika po ovom zakonu, ali su to svojstvo imale po propisima koji su se primjenjivali do dana stupanja na snagu ovog zakona, kao i clanovi njihovih obitelji i clanovi obitelji korisnika prava po ranijim propisima, mogu ostvariti prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja, pod uvjetima utvrdjenim ovim zakonom.

Clanak 136.

Korisnicima mirovina koji su mirovinu ostvarili pod uvjetima utvrdjenim po propisima iz mirovinskog i invalidskog osiguranja do dana stupanja na snagu ovog zakona mirovina se isplacuje po tim uvjetima , izuzev u slucajevima utvrdjenim ovim zakonom. Pravo na zastitni dodatak uz mirovinu, pravo na obiteljsku mirovinu za vrijeme redovnog skolovanja, pravo rada sa skracenim radnim vremenom i pravo na naknadu place po tom temelju, pravo na novcanu naknadu za tjelesno ostecenje, pravo na novcanu naknadu za pomoc i njegu, pravo na profesionalnu rehabilitaciju ostvarena po propisima iz mirovinskog i invalidskog osiguranja koji su se primjenjivali do dana stupanja na snagu ovog zakona prestaju sest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Clanak 137.

Izuzetno od odredbe clanka 30. ovoga zakona, pravo na starosnu mirovinu stice osiguranik

		kada		navrsi	:
1.	u	1998.	godini	60	godina zivota;
2.	u	1999.	godini	61	godinu zivota;
3.	u	2000.	godini	62	godine zivota;
4.	u	2001.	godini	63	godine zivota;
5.	u	2002	godini	64	godine zivota.

Osiguranik moze steci pravo na starosnu mirovinu i prije navrsenih godina zivota propisanih u stavku 1. ovog clanka, odnosno u clanku 30. ovoga zakona, kad navrsi 55 godina zivota i 30 godina staza (zena), odnosno 60 godina zivota i 35 godina staza (muskarac), ali najdulje do 31. prosinca 2005. godine. Osiguraniku iz stavka 2. ovog clanka iznos mirovine odredjen prema duljini mirovinskog staza umanjuje se za 0,5% (zena), odnosno 1% (muskarac) za svaku godinu ranijeg odlaska u mirovinu prije

navrsenih 65 godina zivota. Osiguraniku iz stavka 3. ovog clanka, kada navrsi godine zivota iz stavka 1. ovog clanka, odnosno iz clanka 30. ovoga zakona, ne prestaje umanj enje mirovine sukladno stavku 3. ovog clanka.

Clanak 138.

U periodu od dvije godine od dana stupanja na snagu ovoga zakona visinu zajamc ene, najnize i najvise mirovine iz clanka 72. ovog zakona odredjuje nositelj osiguranja uz suglasnost Federalnog ministarstva.

Clanak 139.

Vojnim osiguranicima pripadnicima bivse JNA drzavljanima Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: vojni osiguranici bivse JNA) korisnicima mirovine koji imaju stalno boraviste na teritoriju Federacije, mirovina se isplacuje u visini 50% iznosa mirovine odredjene sukladno propisima o mirovinskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika koji su se primjenjivali do dana stupanja na snagu ovog zakona (u daljnjem tekstu: propisi vojnih osiguranika).

Clanak 140.

Ako mirovina vojnog osiguranika pripadnika bivse JNA odredjena sukladno propisima vojnih osiguranika, iznosi manje od zajamc ene mirovine utvrdjene u clanku 72. ovog zakona, mirovina ce se isplatiti u visini odredjenoj sukladno propisima vojnih osiguranika. Ako mirovina odredjena sukladno propisima vojnih osiguranika iznosi vise od zajamc ene mirovine utvrdjene ovim zakonom, a primjenom stavka 1. clanka 139. ovog zakona iznosi manje od zajamc ene mirovine, mirovina se isplacuje u visini zajamc ene mirovine utvrdjene ovim zakonom.

Clanak 141.

Ako nositelj osiguranja, odnosno osiguranik ne raspolaze podacima o placi za utvrdjivanje mirovinske osnovice vojnih osiguranika pripadnika bivse JNA, mirovina se odredjuje na temelju prosjecne mirovine korisnika mirovine koji imaju isti cin kao osiguranik cija se mirovina odredjuje.

Clanak 142.

Kada se ne raspolaze podacima o mirovinskom stazu registriranom u maticnoj evidenciji, mirovinski staz utvrdit ce se na temelju slijedece dokumentacije: radne knjizice, pravomocnog rjesenja o mirovinskom stazu, rjesenja o prijemu u radni odnos, rjesenja o rasporedu na radno mjesto i prestanku radnog odnosa, obavjestenja o placi i stazu osiguranja, prijepisa osobnog kartona o zdravstvenom osiguranju, drugih odgovarajucih dokumenata.

Clanak 143.

Postupak za ostvarivanje prava pokrenut po zahtjevu prije stupanja na snagu ovog zakona okoncat ce se po odredbama ovog zakona, ako je to za osiguranika povoljnije.

Clanak 144.

Za utvrđivanje koeficijenta za valorizaciju placa iz clanka 45. stavak 2. ovog zakona do 31. prosinca 1991. godine uzima se prosjecna placa u Republici Bosni i Hercegovini, na temelju podataka Zavoda.

Clanak 145.

Nositelj osiguranja je duzan u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona privremena rjesenja o ostvarivanju prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja zamijeniti trajnim rjesenjima. Rjesenja iz stavka 1. ovog clanka donose se po sluzbenoj duznosti ili na zahtjev korisnika prava. Ukoliko se ne raspolaze podacima potrebnim za donosenje trajnih rjesenja, rok iz stavka 1. ovog clanka pocinje teci od dana pribavljanja potrebnih podataka. Prava iz stavka 1. ovog clanka pripadaju od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Clanak 146.

Drzavljeni Bosne i Hercegovine korisnici prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja nastavljaju koristiti stecena prava kod nositelja osiguranja na teritoriju Federacije. Korisnicima mirovina koji su mirovinu ostvarili u republikama bivse Socijalisticke Federativne Republike Jugoslavije, a koji su drzavljeni Federacije i imaju prebivaliste na teritoriju Federacije, ukoliko im se mirovina ne isplacuje kod nositelja osiguranja kod koga je ostvareno pravo na mirovinu, do zakljuc ivanja ugovora o socijalnom osiguranju sa odnosnim drzavama, isplacivat ce se akontacija mirovine.

Clanak 147.

Korisnicima mirovine kojima mirovina nije isplacivana prema rjesenju kojim im je priznato pravo na mirovinu nositelj osiguranja je duzan, u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona, zapoceti isplatu stvarnih iznosa mirovine prema rjesenju kojim im je priznato pravo na mirovinu, ukoliko raspolaze potrebnim podacima za takvu isplatu. U suprotnom, navedeni rok tece od dana dostupnosti podataka potrebnih za takvu isplatu. Mirovina iz stavka 1. ovog clanka pripada od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Clanak 148.

Osiguravanje sredstava za isplatu razlike izmedju primanja koja su korisnicima prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja isplacena u periodu od 1. travnja 1992. godine do dana stupanja na snagu ovog zakona i primanja koja su im pripadala po propisima iz mirovinskog i invalidskog osiguranja koja su se primjenjivala do dana stupanja na snagu ovog zakona uredit ce se posebnim propisom koji ce se donijeti u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Clanak 149.

Osiguranje sredstava za izmirenje duga po osnovu neuplac enih doprinosa obveznika iz clanka 8. toc. 2., 3. i 4. ovog zakona uredit ce se posebnim propisom, u roku od sest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Clanak 150.

Place ostvarene u periodu od 1. sijeclnja 1992. godine do 31. prosinca 1995. godine ne uzimaju se prilikom utvrdjivanja mirovinske osnovice. Ako osiguranik ima samo place ostvarene u periodu iz stavka 1. ovog clanka, mirovinska osnovica se utvrdjuje sukladno clanku 42. ovog zakona.

Clanak 151.

Do donosenja propisa o maticnoj evidenciji osiguranika i korisnika mirovina primjenjuju se propisi o maticnoj evidenciji o osiguranicima i uzivaocima prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja, koji su se primjenjivali do dana stupanja na snagu ovog zakona. Vlada Federacije ce, u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona, donijeti propis o koristenju podataka maticne evidencije o osiguranicima i korisnicima prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja i visini naknade za koristenje tih podataka.

Clanak 152.

Obrasce propisane propisima o maticnoj evidenciji o osiguranicima i uzivaocima prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja tiska i distribuira nositelj osiguranja.

Clanak 153.

Organizacija mirovinskog i invalidskog osiguranja cjelovito ce se urediti federalnim zakonom, suglasno nacinu ostvarivanja nadleznosti federalne i zupanijske kantonalne vlasti u oblasti socijalne politike, utvrdjenih clankom III 3. Ustava Federacije Bosne i Hercegovine. Zakon iz stavka 1. ovog clanka donijet ce se najkasnije do 31. svibnja 1999. godine.

Clanak 154.

Radi ostvarivanja zajednickih potreba i interesa osiguranika i korisnika prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja, Vlada Federacije ce osnovati Agenciju za mirovinsko i invalidsko osiguranje. Agencija iz stavka 1. ovog clanka ima sedam clanova, koje imenuje Vlada Federacije. Agencija ce poceti sa radom najkasnije u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Clanak 155.

Agencija neće razmatrati sljedeća pitanja: uvjete u pogledu godina života za sticanje prava na starosnu mirovinu, prijevremeno umirovljenje, uskladjivanje mirovina, broj godina mirovinskog osiguranja na temelju kojih se utvrđuje mirovinska osnovica i odnos između najvećih i najmanjih mirovina. Agencija će prestati sa radom kada obavi poslove utvrđene ovim zakonom, a najkasnije do 31. svibnja 1999. godine.

Članak 156.

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaju se primjenjivati na teritoriju Federacije propisi o mirovinskom i invalidskom osiguranju koji su se primjenjivali na teritoriju Federacije do dana stupanja na snagu ovog zakona, ako ovim zakonom nije drukcije uređeno. Do donošenja propisa iz članka 25. stavak 3., članka 92. stavak 3. i članka 98. stavak 3. primjenjuju se propisi koji su se primjenjivali do dana stupanja na snagu ovog zakona, ako nisu u suprotnosti sa ovim zakonom.

Članak 157.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Službenim novinama Federacije BiH".

Predsjedatelj Doma naroda Parlamenta Federacije BiH Mariofil Ljubić, v. r.

Predsjedatelj Zastupničkog doma Parlamenta Federacije BiH Enver Kreso, v. r.